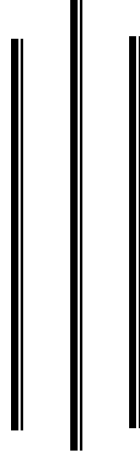
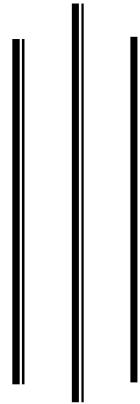

वैदेशिक रोजगार र यसको प्रभाव
(दुधरासका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र
विषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिका लागि आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तिकालागि प्रस्तुत गरिएको

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता:

युवराज डाँगी

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र / मानवशास्त्र केन्द्रिय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र

त्रि.वि., मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत समाज शास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि छात्र युवराज डाँगी द्वारा तयार पारिएको वैदेशिक रोजगार र यसको प्रभाव : दुधरासका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन नामक शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पारिएको हो । अतः यस शोधपत्रको अन्तिम मूल्याङ्कनका निम्ति सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८ / /

.....

जीवनमणि पौडेल

शोधनिर्देशक

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र / मानवशास्त्र केन्द्रिय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

त्रि.वि., मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत समाज शास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि छात्र युवराज डाँगी द्वारा तयार पारिएको वैदेशिक रोजगार र यसको प्रभाव : दुधरासका वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन नामक शोधपत्र उचित ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधमूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

प्रा. डा ओम गुरुङ

.....

(विभागीय प्रमुख)

जीवनमणि पौडेल

.....

(शोध निर्देशक)

डा. युवराज लुइटेल्

.....

(वाह्य परिवेक्षक)

मिति : २०६८ / /

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत “ वैदेशिक रोजगार र यसको प्रभाव: दुधरासका वैदेशिक रोजगारमा सम्लग्न परिवारको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन” शिर्षकको शोधपत्र तयारीका क्रममा स्वीकृति प्रदान गरिदिनुहुने समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विभागिय प्रमुख प्रा.डा. ओम गुरुङ ज्यू, प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसैगरी यस सोधकार्य गर्ने अवसर प्रदान गरेकोमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय, समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रिय विभाग, कीर्तिपुर परिवारप्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छु ।

शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा आफ्नो अत्यन्त व्यस्तताका बावजूद पनि आवश्यक मार्गनिर्देशन, सुझाव, सल्लाह, सहयोग र अमूल्य समय दिनुहुने आदरणीय गुरुहरु जीवनमणि पौडेल र डा. युवराज लुइटेलेप्रति हृदय देखि नै कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु । वहाँहरुको सुक्ष्म दृष्टि, हौसला र प्रेरणाको परिणाम हो यो शोध पत्र । यस्तै मेरो जीवनका हरेक पाइलामा उत्साह र उर्जा प्रदान गरी मलाई यस अवस्थामा ल्याउने मेरो बुवा श्री पूर्ण बहादुर डाँगी ज्यू र आमा खीमा देवी डाँगी ज्यू लगाएत मेरी जीवन संगी निशा लम्साल (डाँगी), छोरी युनिका र छोरा युनिकका साथै शोध पत्र तयार पार्नकोलागि हौसला दिनुहुने आदरणीय भिनाजु जनक चन्द, भान्जी रञ्जिता र भान्जा रञ्जितप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । यो शोधकार्य पूर्ण गर्न निरन्तर सल्लाह, सुझाव र प्रेरणा दिने मेरा साथीहरु भोला वि.सी., लव अधिकारी, मिनराज बस्नेत, कृष्ण वि.सी. प्रति कृतज्ञ छु । त्यसैगरी त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुरमा अध्यापनरत सम्पूर्ण गुरुहरु प्रति पनि कृतज्ञ छु ।

यो शोधपत्र तयार गर्नको लागि तथ्याङ्क र सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी संघ संस्थाहरु लगायत विजौरी गा.वि.सका मानुभावहरुप्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा कम्प्युटर टाइप गर्न सहयोग गर्नुहुने पिस कम्प्यूनिकेसनलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

मिति : २०६८ / /

युवराज डाँगी

कीर्तिपुर, काठमाडौं

विषय सूची

पेज नं

सिफारिस पत्र
स्वीकृति पत्र
कृतज्ञता ज्ञापन
विषय सूची
तालिका सूची

अध्याय - एक परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	२
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	३
१.४ अध्ययनको महत्व	३
१.५ अध्ययनको संगठनात्मक स्वरूप	३

अध्याय : दुई पूर्व साहित्यको अध्ययन

२.१ नेपालमा वैदेशिक रोजगारको इतिहास	५
२.२ वैदेशिक रोजगारलाई सैद्धान्तिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा	९

अध्याय-तीन अनुसन्धान पद्धती

३.१ अध्ययन क्षेत्रको औचित्य	११
३.२ अनुसन्धान ढाँचा	१२
३.३ गणना विधि	१२
३.४ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत	१२
३.५ कार्य क्षेत्र अध्ययनको प्रक्रिया	१२
३.६ तथ्याङ्क संकलन विधि	१३

३.६.१ घरधुरी सर्वेक्षण	१३
३.६.२ अन्तरवार्ता	१३
३.६.३ अवलोकन	१४
३.६.४ वैयक्तिक अध्यय	१४
३.६.५ समूह छलफल	१४
३.७ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा प्रस्तुतिकरण	१५
३.८ अध्ययनको सीमा	१५

अध्याय - चार

अध्ययन क्षेत्रको भौगोलिक तथा सामाजिक परिचय

४.१ भौगोलिक परिचय	१६
४.२ सामाजिक परिचय	१७
४.३ अध्ययन क्षेत्र विजौरी गा.वि.स.(वडा नं. १) दुधरास	१८
४.४ पारिवारिक विवरण	१९
४.४.१ उमेर र लिङ्गगत संरचना	१९
४.४.२ जातिगत विवरण	२०
४.४.३ पारिवारिक संरचना:	२१
४.४.४ पेशा	२४
४.४.५ आमदानी	२५
४.४.६ जमिन:	२६
४.४.७ पशुपंक्षी	२८
४.४.८ घर	२९

अध्याय-पाँच

वैदेशिक रोजगार र आर्थिक तथा सामाजिक सम्बन्ध

५.१ वैदेशिक रोजगारको इतिहास	३१
५.२ वैदेशिक रोजगारीको प्रकृया	३२
५.३ वैदेशिक रोजगारमा संलग्नहरुको सामाजिक अवस्था	३५
५.३.१ उमेर	३५
५.३.२ शिक्षा	३६
५.३.३ लिङ्ग	३७
५.४ आर्थिक विवरण	३९
५.४.१ पूर्व पेशा	३९
५.४.२ हालको पेशा	४०
५.५ आम्दानी तथा खर्च	४२
५.६ आर्जित पैसाको उपयोग	४५
५.७ सामाजिक तथा सांस्कृतिक प्रभाव	४७
५.७.१ सीप	४९
५.७.२ भाषा	५०
५.८ वैदेशिक रोजगार प्रतिको धारणा	५१

अध्याय छ

अध्ययनको सारांश र निष्कर्ष

६.१ पृष्ठभूमि	५५
६.२ अध्ययनको सारांश	५५
६.३ अध्ययनको निष्कर्ष	५८

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची

प्रश्नावली

तालिका सूची

पेज न.

तालिका १ विजौरी गा.वि.स. को जातजाति अनुसार जनसंख्याको विवरण	१७
तालिका २ दुधरासवाट वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको उमेर/ लिङ्गगत जनसंख्याको विवरण	१९
तालिका ३ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको जातिगत विवरण	२०
तालिका ४ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको पारिवारिक संरचनाको विवरण	२२
तालिका ५ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको पेशागत पारिवारिक विवरण	२४
तालिका ६ वैदेशिक रोजगारमा सम्लग्न परिवारको आम्दानीको विवरण	२५
तालिका ७ वैदेशिक रोजगारमा सम्लग्न परिवारको जमिनको विवरण	२७
तालिका ८ जमिनको उपयोगिताको विवरण	२७
तालिका ९ पशुपंक्षीको विवरण	२८
तालिका १० घर वनावटको विवरण	२९
तालिका ११ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको उमेरगत विवरण	३५
तालिका १२ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको शिक्षा सम्बन्धी विवरण	३६
तालिका १३ वैदेशिक रोजगारमा संलग्नको लिङ्गगत विवरण	३७
तालिका १४ वैदेशिक रोजगारमा संलग्न हुनु अगाडिको पेशा	४०
तालिका १५ वैदेशिक रोजगारबाट फर्केपछिको पेशा	४१
तालिका १६ वैदेशिक रोजगारमा जानु अघि वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको आर्थिक विवरण	४२
तालिका १७ वैदेशिक रोजगारीले आम्दानीमा पारेको प्रभाव	४३
तालिका १८ वैदेशिक रोजगारबाट आर्जित पैसाको उपयोग	४५
तालिका १९ वैदेशिक रोजगारले सहभागीहरुको आर्थिक स्थितिमा पारेको असर	४६
तालिका २० वैदेशिक रोजगारमा संलग्न परिवारको सामाजिक प्रभाव सम्बन्धमा	४८
तालिका २१ विदेशमा सिकेको सिप सम्बन्धमा	४९
तालिका २२ विदेशमा सिकेको भाषा सम्बन्धमा	५०
तालिका २३ वैदेशिक रोजगार प्रतिको आकर्षण	५१
तालिका २४ वैदेशिक रोजगारमा पुनः जाने सम्भावना	५२